

MB
129.811

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

KRIZA-KÓDEX

1532

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

KRIZA-KÓDEX 1532

A NYELVEMLÉK HASONMÁSA
ÉS BETŰHŰ ÁTIRATA
BEVEZETÉSEL ÉS
JEGYZETEKSEL

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

MAGYAR NYELVTUDOMÁNYI TÁRSASÁG
BUDAPEST

1988

RÉGI MAGYAR KÓDEXEK
5. SZÁM

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVTÁRA KÉZIRATTÁRÁNAK
K 47 jelzetű kódexéről készült
AZ EÖTVÖS LORÁND TUDOMÁNYEGYETEM
BÖLCSÉSZETTUDOMÁNYI KARA
MAGYAR NYELVTÖRTÉNETI ÉS NYELVJÁRÁSTANI TANSZÉKÉN

Az előkészítő munkacsoport tagjai

KOROMPAY KLÁRA, KOZOCSA SÁNDOR, MADAS EDIT

Közzéteszi, a bevezetést és a jegyzeteket írta

N. ABAFFY CSILLA

A MUNKÁLATOK AZ MTA ÉS AZ MM KUTATÁSI PÁLYÁZATÁNAK
KERETÉBEN FOLYTAK

BENKŐ LORÁND

vezetésével.

A kötet az Akadémiai Kiadó közreműködésével jelent meg.

ISBN: 963-462-180-5

ISSN: 0237-644X

Felelős kiadó: Benkő Loránd

Copyright: Bauer Károly

A szedést a Szövegfeldolgozó Iroda készítette.

KF. eng. sz.: 58536/1987

Színbontást és a nyomást a Ságvári Nyomda végezte. 88.0760

Felelős vezető: Mogyorósi György igazgató

87-3026 Pécsi Szikra Nyomda

Felelős vezető: Farkas Gábor igazgató

MB 129.811

1989

A KÓDEX HASONMÁSA

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

ARADONAI MEGYE

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Anna

1552

Pro bene e. se
Columbulo

Nequem hie est oltas
barotom. Veriell. hox. ne
nichy. jol. mi. hoxiam
monem. okok. Nequien
etbon. as. his. maradek
Noy. teckety. mgl. hoxan
is. abokat. neis. ol. and
nequien. hanem. pid.

Neis. itell. abokat. furokta
ment. ha. as. p. frost. jol. mi.
ol. tasan. tot. Tekat. bo. s.
ig. nis. bo. s. kll. id. kll.
ne. okok. kll. is. mll. kll.
kell. hox. hoxiam. hox. oltas
hox. mll. hox. hoxiam.

terdre elwen abetatoſſagal meq
monqua wala Es kemanya wala
meg tudnya cristulnak loklagos
lebegnek zavna. Es yme eg na
pon mykoron az fezoletnek ke re
elot ymadkoznek halla iltom fe
leleceot/hog ot eser ugg sanz es
hatman ot lebek voltanak volna
kiket my vronk iclus cristus e n
bery nomsecelegert zenvedet Es
hog valaku es tizen ot ymadla
kas ezen ot my atvankval es
vgjan anny fawozleg marian
egyeceiben mynden nap eg eg
estendeqalen ayceatollagal n
mondana ezen kepen az este
be telwen Cristulnak myndet
lebet kovalt kepen idmylen

3
tiszolne Ennek felette valakij ez
ymadlagokat eg estendeijalen ayeta
tollaggal meg olvalangya az o nem
zetsegebol tyzen ot lelkek purgatori
ombol ky szabadolnak. es tyzen ot
bynelek az o nemzetsegybol meg
fordulnak. es tyzen ot igazak az o
nemzetsegebol yo alapatban meg
tokellettetnek. Es o elozor en
nek okaert nyeri tokellecossegnek
szeryt. es vezyn minden byneynok
meg elmeretit es kesero tordelme
seget. es megtoltatom o nekij ad
nom az en szent testomet tyzen god
nappal halalanak elotte. es az en
gyeszhetelenleges sene keresztam
nak yegyet helyhezertom o elotte
minden ellenseginek alnoklaganak
ellene. valo segetsegre. Es megynok

M. ACADEMIA
KÖNYVTÁRA

4
az en zereco anyammal az o lelke
nek elenben. es otet kegyelmelen
fogadom en hozzam. es vyzem
az orok eremekre. Amen.

Ezen kepen kezgyed el.

Meltoltással engomet vram
ielus ceustus dychernom tegodet.
Engedj ennekorn erot az te el
lensegudnek ellene.

Kezdetnek ymaran az
sent ymadlaagok.

Az ello ymadlaagt.

Adram Jelus
cristus. erek ed
elleg teged zere
toknek. minden
eremeket es min

6
den keuanlagokat felol mu-
lo. ketlegben esletteknek
erys remenleg. nyomorul-
taknak igaz ydvoſſege.
Wyniden penitencia tar-
to bynoſſeknek kegyes es
yrgalmassagos zeretnye.
ky te gyeneroſegydet val-
lad lenni embereknek fiay-
wal. Emberere ydo be tel-
ven emberre lol. Emlekos-
zel kegyes Jelus mynden
gondolatydrol es belſo zo-
morusagydrol kyket te 39

7
Letelodnek elejtől fogva em-
beri természetben és szűben
jelöltől szenvedés és vallás az
te isteni elmeben. erektől
fogva el vegesztetet és meg-
szerezetet ydvoztogós szenved-
ésidnek ydeye közél lewen
Emléközzel kegyes János.
mýnden somoruságidról
és kesergélegidről küket az
te lelkdobben tenen magad
bizonyságot terven. vallad.
mýkoron mondad. somoru-
as en lelkdgm mýnd halálig.

Es mikoron az vtolso wa-
charan az te taner vanid
nak az te bison. testodet es
vergedet adad. es labokat
alazatoslian meg mosad.
es edossen oket vigasztalad
es az te el kszelgeto keno-
dat meg mondad. Emle-
kzzel kegyes Jesus min-
den rettenetosszegodrol.
Somorusagodrol es fuydal-
madrul kyket az te gyen-
ge testodben az kereszt

fanak kennija elot en extem
 byngsert zenvedel mikoron
 az olivetomnak hegyen
 harom ymadszagodnak v-
 tanna veros vereytekhet hol
 latal. es az te tolaydon ta-
 netwanyodtul el arultatol
 vala. az te valasztot nepeydtol
 fogtatol vala. es az hamis
 tanoktul midoltatol vala.
 az harom blyroktul hamys-
 san iteltetol vala. az valas-
 tot viraiban yevsalem ben

hűswetnek üdeijeben. az te
 testodnek viragzo üfűvsa-
 gaban artatlan karhos-
 tatol vala. aroltatol vala.
 fogtatol vala. vonattatol va-
 la. tasýtatol vala. hagittatol
 vala. tulajdon roháydtól
 meg fostatol vala. es üdegen
 rohakkal oltostetol vala.
 someyd es orcsad szerent be-
 fogasztetol vala. nyakon ve-
 rettetol vala. arczol chaptá-
 tol vala. es mezeýtelen az ko

11
Laab hoz kötöztetöl vala.
kemenlegöllen oltoroztatol
vala. toviskekkal koronaz-
tatol vala. nadwal feyed ze-
rent verettetöl vala es gye-
trettetöl vala. Egyeb zam-
lalhatatlan bosszvsagokwal
zagattatol vala. es faraszta-
tol vala. **D** edösleges vram
Jehus cristus kerlek ken-
nyaidnak emlekezetyert
es nyomorvsagidnak kij-
ket az te kereszt fadnak

6

kennyá elot szenvedel. az en
 halálomnak elotte aggyád
 ennekom szívnék igaz to-
 redelmelleget. kon hollata-
 soknak. kvé feyét. sanak
 tysta gyónasat. melto kep-
 pen valo eleg tetelt. es myn-
 den bñnomnek tellyes meg
 bochanatyat. Amen.

Idvozleg kezelemesgos. v-
 ram Iesus cristus igrá-
 mas ennekem bñnosnek.

13
Mi atyánk
Aue maria
Wasodik
ymadsaag

Deam ihs xps
Angyaloknak

igaz szabadsága es gyönöri
 segoknek paradichoma.
 Emléközzel kegyös Jéhus
 rettenetösségidrol küket
 zenwecs vala. mikoron mind
 az te ellensegid mükepen ke-
 mensegos es ergos orozlanok
 az o rettenetös es haragos
 someykel meg kornyekoste-
 nek vala. es halyaidnak sag-
 gatasival. nyakadnak vere-
 siwel. arczvl üctelökkel. tazy-
 talokkal. es egyéb kemense-

15
gos. kegyetlenleges. es halha-
tatlan kenokkal es reitene-
tos verelegokkal tegodet zo-
morgatanak. Ah edolleges
vram Jesus cristus mynemo
es mely nag' bozvsagokkal.
hatalmassagokkal karom-
lasokkal es gyotrelmekkel
teged illetenek. es minden
bozvsagos bezedokert. ke-
men verelegokert es kemen-
leges gyotrelmekert. kykkel
mynd az te ellensegid tegod

gyötrenék. kegy kerlek te
 god kegyös Jelus. hog zaba
 deych meg engomet minden
 lathatando es lathatatlan
 ellensegümtol es agyad en
 nekorn az te zarnyaydnak
 arnyeka alat orok ydvos
 segnek oltalmat lelhetnom

Amen *Jdvosleg dragalatos
 vram Jelus cristus yrgal
 mas ennekorn bynosnek*

Atyank. Jdvosleg. m.

17
mýkoron az te teltódnék
hosszlagában es selósege-
ben. az 9 akaratýok szerent
az keresztán 9 mýattok tot
forásokra elég nem volnal.
Sereimet. serelm hog az te
szentlegos lebeýdhez adának
es eson kepen kegyetlengl
kötellekkel tegod meg voná-
nak. es meg nyóytának az
te keresztának hosszalaga-
ra es selósegere. Vg hog az

te tagajdnak minden szor-
 kozeti meg szakadozának.
 Kerlek te god edosslegos vram
 Iesus crustus es te sentseggos
 es keseroslegos kereszt fan valo
 kenodnak emlekozetyert hog
 ag ennekom az te sent felel-
 medet es szerelmedet es bara-
 tymnak szerelmet. Amen.
 Idvosleg kegesseggos vram ihs
 xp̄us yrgalmas ennekom
 bynosinek. *Mi atyánk. Ave.*

10
Nyeggedyk
ymadlaag:

Adram ihu xpo
gokke valo ky
ral embori nem

zetnek mennyei orvosa.
 Emlékosszel gyűrtelmedrol.
 felelmedrol. te rejad valo
 nyregfegrol. es te fájdalmid
 rol küket az magas kereszt
 fan fel emeltetven. myndon
 lebes tagaidban szenvedel.
 küknek eggik sem mara
 dor vala eep alapatyaban
 Annera hog semynemig
 fájdalom az te fájdalmad
 hoz hasonlatos nem lelet
 tetnek. mert labajdnak

21

talpatul fogwa. az te fejed-
nek teteüglen nem volt te
benned eggesleg. sem az te
testodnek vala mely reze
seretlen. Es akoron myn-
den faydalmidrol el felet-
koswen atyadat te ellense-
gidert kegyossen ymadad
mondwan. Atyam bochas
meg esoknek mert nem
tuggyak myt mywelnek.
Es te chvalatos kegyosse-
godert. serelmedert. es yr

14

galmafflagodert. es az te ke-
 nodnak emlekgetijert. en-
 ggyed ennekim engedelmes
 vram Iesus cristus hog' ez te
 keserleges kenodnak emle-
 kgeti legyen mynden en-
 byneim nek tellyes bochana-
 tya. es minden gonoszoknak
 el. tawozatya. legyen erdeggy
 haborgatasoknak es keserte-
 toknek ellene az en testom-
 nek es lelkomnek erosslegos
 oriset es oltalom. Amen.

Idvoslæg vrgalmalagoo 23
vram. ic. Pater nr. Ave. m.

otodúk sent
ymadlaag :-

Adram ihs xps.
orok fenoslegnek

tőköre felleggos atya isten-
 nek bölchelege. Emlekos
 zel az te somorvsagodrol.
 kijt az te sijnvedben akoron
 vallal mikoron az te isteni
 fengslegos fellegdnek tyko-
 reben meg latad az valasztot-
 taknak az te keserolegoss.
 kenodnak erdomebol men-
 nyorsagva valasztalokat.
 meg latad es az gonozoknak
 halalatlansagok milyat meg
 vetelket. es az te urygalmas

agyad en nekom szwnek
 tyista toredelmelleget. sanak
 igaz gyonaszat. es binyoknek
 melto penitenciayat es eleg
 tetelt. es moztassad ennekom
 ma es halalomnak oraya.
 ideyen kegyelmellegodet es
 irtalmassagodat Amen.

Idwozleg edollegos
iram. Iesus cristus ir
galmas ennekom binyol
nek. Mi atyank Ave mar.
Hatodik ymadlaag.

27
Dram the rpe
zerelmetes kural
es myndognostol
fogva kevanatos
es gyongrolegos

barát. Emlékezszel az te ke-
 nodról küyt vállal mikoron
 minden te barátidról es el-
 merődtől elhagyattatvan
 az magas keresztan mezej-
 telen es nyomorvltan fűg-
 gel. es az te barátyd te elle-
 ned allanak. es egy vigas-
 talot sem lelhez vala hanem
 csak az te eggyetlen szerel-
 metos anyádat sűz mariát
 az te halalodnak ydeijen te
 elötted o lelkenek keferose.

geben hynseggissen allot.
 kyt as te taneytvaniodnak
 Janvsnak ayanlat. es adad
 neky as te taneytwaniodat
 te helygaben fyvl mondvan.
Assonyalat. yme as te fiad.
 es as taneytwannak visont
 yme ate anyad. Kerlek te
 god kegynseggis vram Jhes
 us criltus. as tornek fay
 dalmaert. ky akoron azo
 siwet altal folya. segydel
 met teeg' ennekym mindem

nyomorvlagimban. ellen
 segos dolgajmban. beteg
 legimben. soklegimben
 sorgalmatosslagimban.
 banatimban. es en testi
 es lelkij lanyarvlagim
 ban. es agy ennekom vi
 datmslagot mynden nemg
 haborvlagimnak ideien. Ame.

**Idvosleg kemanatossa
 gos vram Ihs xps ir
 galmas ennekom bynel
 Mi atyank. Idvosleg. m.**

Hetedik
ymadlaag:

Drum his xps
gyonoregnek
koronaya bo-

doglagnak kenche. vigas
 talalnak kvet feye es el fog
 hatatlan kegyoslegnek
 eredety ky as te belso szerel
 mednek kywanatollagabol.
 az keresztan fygvoen mon
 dad. Somehosom emberi
 nemzetnek idvosleget ger
 gessed keronk az my kywa
 natollagynkat mynden.
 tokelletos dologra. es az tel
 ti kywanatollagnak som
 yvsagat. es emberi. es es

velagi szerelmeknek ele-
 delit es bvszogat mit
 bennnk myndgnostol
 fogva meg hydegeyched
 es olhad: Amen

Idvözleg gyonoglegos
 vram iesus cristus ir-
 galmas ennekom
 bnyognek

Ny atyank ky vagy.
 Idvözleg Maria malaszt.

Nvölcsadik imadlagy

Wram ihs xps
te benned hij
wogknek ygaz
vilagosaga zy
weknek grom

35
edőslegre es vigasztalasa. es
elneknek nagy gyönörölegre.
az ecsetnek es meregnek
keserösegeyert kyt my erot
tonk szenvedel. es az kereszt
fan halalodnak ydeien kos
tolad. Engeddgyed mynekönk
nyomorolt byngoloknek az
te sent testödet es vergödet
myndon ydoben es yelosol
halalonknak ideyen testönk
es my lelkonknek. or
vossagara. vigasztalására es
idvöslegere meltan vehetönk.

es engeggied mý nek onk
hog' azoknak. es egieb te
idwosleggs zentsegidnek
melto vetelmenyeben vgy'
grýstallionk es oltalmaz-
tallionk hogý legýenek
mý nek onk az te fellegod
elot valo edelleggos ýelonef-
ben. tokelletos batorisagra. am^o.

**Jdwosleg engedelmeslegos
vram ihs xps ýrcgalmas
ennek gm bynosnek**

Mi atyank. Jdwosleg má.

37
Külencsedyk
ymadlaag.

Wram ihu xpo
hatalmas üozag
es elmey vigalag

Emlekossel somorvsagod-
rol es kenodrol kyt zenve-
del az keresztan my ertok
mijkoron az te halalodnak
keserosegeyert es lidoknak
nag mevetesokert. karom-
lasokert. es bozsv tetemeny-
ekert. nag fel zowal es keny-
wes zomokkel tegodet vj
mynt az te istem atyadtol
elhagyattattat kayaltal
mondwan En iltenom.

39.
En istenom de müert ha-
gyal el engomet. es somo-
rusagodert alazaton kerlek
kegyos Jesus mastan es en
halalomnak mynden so-
morvsagaban ne hagy el
engomet en bram istenom

Amen.

*Jdwsleg kegyellegos
vram ielus xps irgalmas
ennekam byngsnek.*

Mi atyank. Jdwsleg maria.

Tyzedyk irmadsaag.

41
Dram Iesus Cristus
kezdet es vegezet. egyjelleg
es yozag mynden kosepben
kezdet es veg. Emlekozzel
hog az te feyednek teteyetol
fogva. mynd az te labaid
nak talpayglan te magadat
my ertok az kennak vise
ben el mereyted. az te sebynd
nek selosegeyert. hosszlaga
ert. nagylagaert es sokala
gaert. taneych meg engom
kegyos Iesus igaz zeretet

24

altal grýznom az te nagy
parancholatidat. es veegy ky
engomet az te zerel med ben.

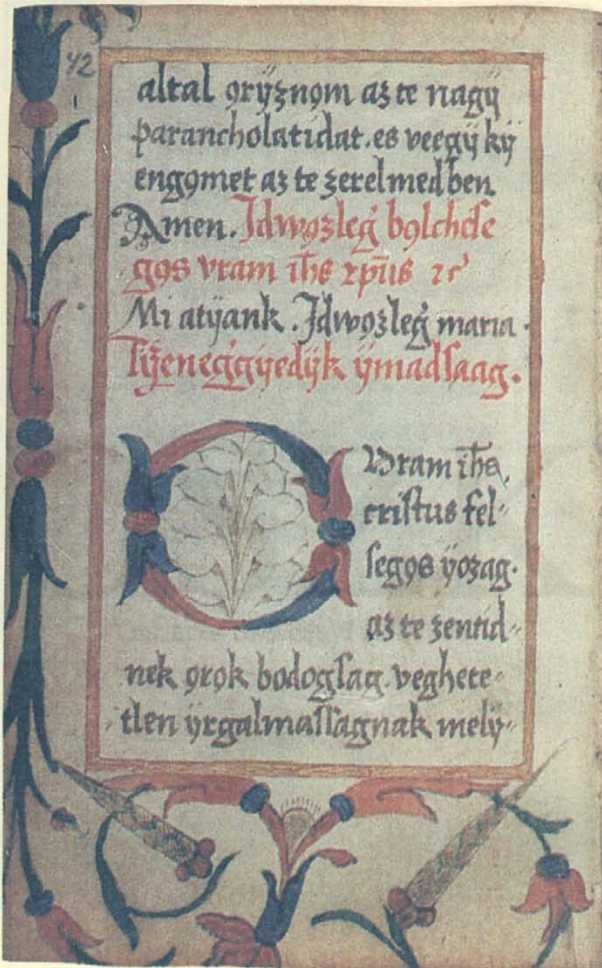
*Amen. Idvozleg bolchde
ggs vram ihs xpús z'*

*Mi atjank. Idvozleg maria
Ijenezgyedyk ymadlaag.*

Dram ihs
cristus fel
segos yozag.
az te zennid

nek grok bodoglaq. veghete
tlen yrgalmallagnak mely

43
sege. kerlek tegod az te sebe-
idnek melysegeert kyk az
te testodet. es belso tetemej-
dek dnek veleyet altal iarak
hog engom nyomorvlt by-
nost sok fele byngkben el
bvtat reych el az te sebe-
idnek melysegiben. az te
haragodnak elotte miglen
el mvlyk vram iesus az te
haragod. es adallek enne-
kom az te irgalmassagod
Amen. Idvosleg hatal-
massagos vram iesus.??
Mi atyank. Idvosleg ma.

Tizenkettodik
ymadlaag.

Adram ihs xpūs
eggyellegnek iegyē
szerelemnek erogk.

45
sege. es orokke valo igaz
sagnak tykore. Emlekos
szel samlalhatatlan sebe
ydnek sokasagarol kykkel
tetedtől fogva mynd tal
padyg meg sebesltel vala.
Es az kegyetlen es az al
nok kydoktol meg saggat
tatot. es szentleges veroddel
meg verosejtetot valal. mel
kenaydnak nagy voltat.
az te igaz szerelmedbol.
szuselegos telstodben mi
erionk senvedel. O kegyes

Jesus cristus. myt akartal
volna egűebet tennű avag
myt tehettel volna kűt nem
tettel. kerlek kegyes iesus
űrd meg az te dragalatos
vereddel az en sűvemben
műnden sebeűdet. hog' azok
ban olvassam es űntellem
emlekgűni az te kenodrol.
es szerelmedrol. hog' az 9
emlekgűzetűk műndenkoron
legűvenek az en sűvemmnek

47
reýtek helyeben es hog
as te kenodnak bana
tya naponkent en ben
nem vyetassek es szerel
med oregboltessek hog
hala adalban es dýche
retben mynd eletomnek
vegeyg sonetlen megg
maradhallak myg nem
ývtok te hozsad mynden
yoknak es wygalagok
nak tellyes es kewanatos

kenche hez. kyt ennekom
 meltoltassal engedny
 edolleges Jesus cristus en
 eletemben. Amen.

*Idwezleg fenelleges
 vram Jesus xp̄us. .ii.
 yrgalmaz ennekom
 binesnek. Amen.*

My atyank ky wag
 Idwezleg maria .ii.

*lysenharmadyk
 ymadsaagh*

Dram Iesus
xp̄us. erollegos
orozlan. halha-
tatlan es gyoz-
heteelen kyrak

Emleközzel te faydal
madrol es kenodrol kyt
senvedel mykoron szwed
nek es teltdnek ereye.
myndenestel fogwa el
fogyatkosanak. es le hay
tot fewel halalnak nag
kennyawal mondad. meg
tokelletteryt. Es te fay
dalmadert es kenodert.
alasztoson kerlek enge
delmelleget vram Jesus

S

57
cristus yrgalmas enne
kem. es teegy segedelm
et mostan es en eletom
nek vtolso el vegezetinek
ideyen. mykoron as en
lelkem meg somorvlt
lezen. es meg haborvlt a
tyk. Amen.

*Idvezleg nemelleget
vram Iesus xp̄us. 2a.*

My atyank ky waq.

Idvozleeg Maria.

Tizen negyedyk.

VI. ACADEMIA
KÖNYVTÁRA

Dram Iesus xps
fellegos atya ist
ennek eggietlen
egy fya ducholeg
nek fenollege. es

53
atya istennek allatiya
nak abrazatiya. Emle
kossel az te buzgosagos
ayanlasodrol kywel sent
atyadnak az te lelko det
nagy fel سوال ayanlad
mondwan. En sent a
tyam te kezeden ayan
lom az en lelko met. es le
haytot fewel meghalaal
es az keresztan vas segek
kossot fuggel megzaggat
tatot. meg torettetot. es

27

meg holt testoddal. verrel
folyo sebeyddel. herwadot
orczawal. holt synnel.
tonyfskekkel altal vereret
fewel. ky nyoytot kesek
kel. ky terijesztet karok
kal. ky terijesztet es meg
szakadot erekkel. te yrgal
mallyagodnak ky nyilatko
sot tagaywal. kenywes es
homalyos szemekkel. meg
nyilt szaywal. altal oklel
tetot oldallal. meg rontot

es meg sebheter zywel.
kybol mynek onk tama
da prokke valo bodoglag
nak kvtfeye. mely kvtf
febol keresztien egyhas
nak heet sentlegy my
nekenk zarmaznak.

Ed kegyelmellegees
vram Jelus cristus ku
ellyen nagy kenokban
az te sentleges es arta
tlanlagos testodet my
ert onk bynesekert. kefe.

rosegés halálra adad.
és az te szent lelkedet.
mýnekönk nyomorvlt
býneleknek meg valta
sonkra az keresztan fýg
wen kelesegosen kü
erezted. És te dragalatos
és artatlan halalodert.
és az te szent keresztad
nak hatalmaert. kerlek
teged vram Jesus xp̄us.
ýrgalmassagoknak atya

57
es szentoknek hatalmas
lagos kiralya. batoréych
engomet pokolbeli erdeg
nek. es vylagnak. es tel
tomnek ellene allanom
hog es vylagnak meg
halwan te nekod elléek.
es halalomnak vtolsó ora
yan fogagjad az en te hos
sad menp es fordvlt sam
kyvettetot es Sarandok
lelkomet. Amen.

Idwoslegy yozagoes
vram Iesus cristus
yrgalinas ennekom
bunefnek. Amen.

My atyank ky wag.

Idwoslegy Maria.

Tyzen otodyk
ymadlaach:

Udran Iesus
xp̄us. byson es
termo solo ve
zsp. Emlekos

The page is a full-page illumination. At the top, a decorative border features a repeating pattern of stylized flowers in red, blue, and green. Below this border is a central rectangular panel with a thin gold border. Inside this panel, at the top, is a circular floral motif with a central stem and leaves in red and blue. Below the floral motif is the Latin text in Gothic script. At the bottom of the page, another decorative border features a large central floral motif with a blue bowl-like base and red and green leaves, flanked by smaller floral elements.

60
zel te bewlegos es kÿ folyo
zent verodnek hollaláról
kÿt te az te testedbol mÿ
kent az meg nyomot solo
febol oly bewon kÿ ontal
mÿkoron keresztan az
latot tenen magad nyo
mad. es az vÿtesÿ czvcsa
wal te oldaladat meg
oklelwen mÿnekonyk veert.
es vÿzet adal. vgy hogÿ
chak egy choppenet veer

61
te benned sem marada.
tahat az vtan meg azal
mykent myrranak assz
ol aga magallagban fel
fyggestetwen. es az te gyo
noro testod meg herwada.
es te belydnek nedwellege
meg sarada es te tetemyd
nek veleje meg fonyada.
es te dragalatos sent ve
rodnek ky ontasaert. es
te keferosegos kenodert.

62
es halálodert. es minden
te szentleges sebedert. ker
lek tegodet edősleges vram
Jesús crístus sebhalled meg
edőslen azen süvemet as
te szentleges sebedmel. es
geryes meg engomet as
te szerelmelben. hog pe
nytencianak es szeretet
nek könyv hollatasij le
gyenek ennekom kenyere
reym eyel es nappal. es

13
fordehad engomet te hoꝝ
sād myndonostol fogywa
hoꝝ az en zūwem legyēn
tenekeð orok lakodalom
es kedwes. Es az en nȳa
yalagom es sȳralmnak
wolgyeben legyēn neked
kellemetos. es az en ele
tomnek vegezety oly dȳ
cheretos hoꝝ es eletnek
vtanna en vram Jesus
cristus zeretȳ vram. en

64
gedelmec vram Irgalmas
vram. seep vram ielus
cristus elo iltennek sent
fya. myndenhato atyanak
sent fya. es seplotelen szs
Marianak fya erdom
lyelek teggedet latny. es
dycherny. mynd as te sen
tyadel egyetomben orok
kol orokke. Amen.
Engegyed lenni er
vram ielus cristus

Idvozlegy meltofogos
vram ielus cristus yr
galmasz ennekem blynel
nek. Amen.

My atyank ky wag
Idveslegy maria:

Ez sent ymadlagoknak
ayetatollaggal valo el
ayantala

6
Ds ayanla
sokat. es es
ymadlago
kat ayanlom

teneked zerelmes vram
Jesus cristus. es adok te-
neked mertekletlen. es
veghetetlen valo nagy
kala adalokat te sentle-
ges sebeydert. es az the
dragalatos sent verod-
nek hullalacert. es the

62
dycholegos es kegyelmes
kynodert. es keferolegos
zent halalodert es mynd
te zamlalhatatlan es
veghetetlen nagy lok yo
ayandokydert kynket
nekem attal te aldot zent
legos es edoslegos newed
nek dycheretyre. dycho
legere mynd orokkol
orokke. Amen.

Es kowetkozendo
 ymadlagot valakiz meg
 mongya mynden napon
 toha el nem karhosyk.
 es ha karhosatra valo
 leend purgatoriomra
 vaktosyk a ken ha ke-
 degen purgatoriomra
 valo tihet mynden ken-
 tol meg szabadultatyk.

Es az ymadlagh.

yo Iesus. **I**
kegyelmelle-
ges Iesus. **O**
szűs marianak
Szent Iya Iesus tellyes őrgal-
massaggal es kegyelmelle-
gel. **O** edes Iesus az te nag-
őrgalmassagod szerent h.
őrgalmas ennekom. **O**
kegyelmelleges Iesus ker-
lek tegodet az te dragala-
tos Szent wexodert kyt my

78
erettönk bñnelokert az
magas keresztanak ol-
taran kü ontal hogn
mollad el mynden en
alnoklagymat. es neez
en reyam teged alazato
son onsolora. es ez ielus
newet kayaltora **D**
yo ielus. **D** edolleges
ielus. **D** meg batoren
to new ielus. Mycho
da az ielus. hanem chak

21
ydwoseyto. **D**yo ihs
as te sent newedert yd-
woseych engomet hogu
el ne veszek kyt te sem-
mybol teremtottel. **D**
yo ielus ne wesellon en-
gomet as en alnoklagom.
kyt teremte te yowolto.
O edes ielus esmeryed
meg a my tyed es el mol-
sad azt a my idegen. **O**
kegyelmes ielus yrgal.

mas ennekem myg va
gyon irgalmassagodnak
ydeye. es ne karhoztal el
engem rettetes ytele
todnek napyan. my ha
son lezen en bennem ha
en le zallok az orok halal
ra. Az holtak tegedet
nem dychernek sem my
nd azok kyk pokolra
zalnak. O szerelmes ie
sus. O edos iesus. O ke

73
gües ielus. **D**ielus engeg
engemet az te valasztottajd
köziben mennem. O yo
ielus ydrossleg te benned
remerkodoknek. O yo ihs
idrossleg te benned hyyok
nek. O yo ielus vygallag
te benned bysoknak. O yo
ielus mynden bynoknek
kegyes meg bochatoya. O
yo ielus szs marianak
sent fya ewb en belem

74
sent szerelmet. tüzstalla
got. alázatlagot. hoggy
en teged tellyesleggel
szerethesselek es te benned
dychekodhessern mynd
orokkol orokke. Amen.

Es kowetkozendo
ymatlagot sent Tamás
doktor sorzotte azso
nyonk maruarol:

LX. & duo CC. Super addita millia
Tot fertur Christus pronabis Viel
nova passus

Érdoglagos es edol-
legos zys maria isten-
nek sent annya kegel-
meslegel tellyes felse-
gos kuralnak leanya
angyaloknak azsonya.

mýnden hýw korostje
noknek annýa. te kezuel
melle godnek kebeleben
aýanlom ma es en eletom
nek mýnden napýaban
en lelkommet es teltommet
mýnden mýwelkodeti
met. gondolatýmat. ký
wanlagýmat. akaratý
mat. bezedy met. es mýn
den eletommet. es az en

77
eletomnek veget. hogu
az te erdomodnek myatta
szereztellenek yo vegre. az
te zent fjadnak akaratiya
serent. leegy ennekom
Oh asszonyom segodelmem!
es vygasztalom az az
ellensegnek es mynden
en ellensegymnek haloy
es lefelkodeli ellen. es
kerlek hogu ennekom

te meltatlan szolgáló le-
ányodnak nérvéd myn-
den bűnemnek bocha-
natyát. es meltaltallal
nyerűy ennekom ma-
lastot hoggy küwvel eről-
sen en ellene alhallak.
es vilagnak. teltomnek.
es ordognak kesertetinek.
Es hoggy erőlten valo
szandekom legyen to-

79
wabba nem vetköznye
es az te szolgalatodban.
es az te edös fyadeban
vegig meg maradhat
nom. kerlek teged es
meg oh en azzonyom.
hogy nyery ennekom
byzony engedelmesseget.
es zuvemnek alazatos
sagat. hogy byzonsag
gal meg elmeryem ma

gamat nyawol'asnak. es
 gyarlo bynosnek nem diak
 valamij yo mywelkodye
 ket tennye. de meg az so
 netlen valo kesalkodalok
 nak es ellene allany. az
 en teromtemnek malasz
 tyawal es segodelmewel
 es az te segodelmeddel.
 Nyeryed towabba enne
 kom Oh edos azsonyom

87

testnek es en elmemnek
örök tisztaságat. hoggy
tiszta szívvel. es tisztála-
gos testel tarthassam
meg az te szerető sent
fiadnak akaratját. Nyerj
ennekőm annak vtanna
Oh en edős azsonyom. sent
szeretetöt. hoggy az te sere-
tő edős fiadat miy vronk
iesus cristusé telljett

szivemmel szereltem.
es en barátomat az vr
istenert. vgy hoggy az
o yavokon orolyek.
es gonoszokon banko-
gyam. senkinek o miy
voltat meg ne vtaljam
es senkit meg ne vtal-
lyak. awagy vakne-
rosleggel ne itelyek sen-
kit en szivemben. lelky

yozagomai es erdomem
 vel magamat fel ne ma-
 gastallam. es kerlek
 teged Oh irgalmilag
 nak kiralne azsonya.
 hog az te szereto fiadnak
 felelmet es szerelmet
 myndenkoron en szivem
 ben tarthallam. es an-
 ne sok ayandokodrol-
 nem en erdomomert. de

az o yo voltabol adattak
rul myndenkoron halat
aggyak. es az en byne
ymrol tizta gyonalt. es
igaz penitencziat. hog
nyerhellem az o yrgal
mallagat es malasztjat.
kerlek hog az en eletom
nek vegen. te eggyetlen
egy anyam. menyország
nak kapuya. es bynelek
nek szoloya engomet

85
az te meltatlan szolgáló
leányodat az keresztényen
híttől el ne hagyj távoz-
nom. de az te nagy kegyel-
segedből ennekorn leegy
segodelmem az en halalom-
nak p ydegen. es az po-
kolbeli szelletoktól oltal-
maz meg engomet. es hog
az te sent fiadnak kryn-
nyabol. es az te esedgse-
sodból yo remenserege

vevren: az o zereteben
es tizedben mulyam ku
es wylagbul. es engomet
az prok ydmollegnek utan
ygasgas. Amen.

Eser ot saaz harmynsz
kettod estendoben es
konvechket vegeztem
zent priska napyan
frater pal Garai
predicator sorsebelo

M. ACADEMIA
KONYV TARA

KRIZA-KÓDEX 1532

OSZK

BEVEZETÉS

A Kriza-kódex magyar nyelvű imádságos könyv 1532-ből, mely Garay Pál domonkos szerzetes keze munkája. Jelenleg a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának Kézirattára őrzi a „Magyar Codexek” elnevezésű gyűjteményben K 47 jelzet alatt. Korábbi jelzete: Magyar Codex kis 8° 14. volt.

1. A kódex leírása

A kódex anyaga jó minőségű pergamen. Mérete a lapszélen 130, a kötésnél 131×82 mm. Terjedeleme 43 fólió, azaz 86 pagina. Eredeti számozása, ívjelei, őrszói nincsenek. Modern ceruza-írással a felső külső sarokban paginaszámozást, a jobb alsó sarokban fóliószámozást találunk.

A kódex 7 ívfüzetből áll. Mindegyik hat leveles, kivéve a második ívfüzetet, amely nyolc leveles volt. Ebből hiányzik egy fólió: a 8. és 9. levél, vagyis a 16. és 17. lap között. A megmaradt csikot valószínűleg a múlt századi újrakötéskor ragasztották a 17. laphoz. A kódexnek ez az egy, mindkét oldalán szöveget tartalmazó levele hiányzik.

A kódex fekete és vörös tintával írt bastarda. Az írásképpen a 47. laptól változik az ρ írása. Míg eddig a scriptor az o második ívéből húzta a mellékjelet, ezután következetesen az első ívből indítja. Megváltozik a palatális mellékjelek vesszője is. Az egész írástükör lazább, ritkábbak a sorok, kevesebb és nagyobb betű áll

egy sorban. A 47. lap előtt szókezdő helyzetben mindig *v* áll, később a *w* is előfordul. Mindezek ellenére a kódex első és második részének írása annyira hasonló, hogy valószínűleg egy kéz munkája (bár az sem zárható ki teljességgel, hogy két külön kéztől származik). A scriptor, mint az utolsó oldalon található kolofonból tudjuk, Garay Pál domonkos szerzetes. Az írástükör egyhasábos. A sorok száma változó; a 2. és 3. lapon 18, 19 sort, a kódex többi részében 10 és 15 közötti sorokat találhatunk. A változó sorszámok miatt az írástükör mérete is ingadozik 90–100 × 53–55 mm között.

Kódexünk gazdagon díszített. Az alapszöveg feketével írt sorai közül az imádságok kezdetét és végét a scriptor vörös írással emeli ki. Valamennyi ima elején a teljes oldal díszítve van reneszánsz ihletésű növényi ornamentikával, mely gyümölcsökkel, magot szemelgető madarakkal egészül ki, egy helyen pedig, az 5. lapon két hold alakú arcot találunk. Az arany lécek mellett a díszítés a vörös, kék, zöld, sárga és a szürke vagy barna hatású fekete színeket használja. A díszített oldalakat a következőképpen csoportosíthatjuk. A legtöbb esetben egész oldalon körbefutó növényi díszítés található két arany léckeret között. Középen nagy, díszes, növényekből kialakított *O* iniciálé van pár sornyi szöveggel: az 5., 13., 19., 27., 31., 34., 37., 44., 49., 52., 59. lapokon. A 40. lapon ez a keretdísz szöveg nélkül, középen növényi ornamentikával áll. A 42. lapon csak belső arany keret van, benne *O* iniciálé és szövegsorok. A növényi díszítés nem fut körbe, csak a bal oldali lapszélen és alul látható, sajnos a körülvágástól megcsonkítva. Csak a bal oldalon áll növényi díszítés arany léckeretben a 66. lapon, mellette *E* iniciáléval a szöveg sorai állnak. A 69. lapon az

O iniciálé mellett aranylécek nélküli növényi díszítés csak a jobb oldalon, a 75. lapon a jobb oldalon és alul van. Mindkét lapon a díszítésből sokat levágtak. A 65. lapon nagy, növényi záródíszít találunk. A folyamatosan írt szöveg mondatkezdő nagybetűit a scriptor gyakran díszítette azonos színű, vékony tollvonásokkal, és időnként sorkitöltő díszként hullámvonalat rajzolt.

A kódex mai kötése az Akadémiára kerülése után, a XIX. sz. közepén készült, aranyozott egész bőr kötés. Ekkor újrafűzték, elejére, végére halvány szürkés-kék üres papírlapokat kötöttek. Utolsó levelének jobb felső sarkát pergamennel kiegészítették. Barna lapszélei nem utalnak múlt századi körülvágásra, így az íráskép hiányai (a 41. lapon felül *Iesus* nagy *I* betűjéből, a 42. lapon a keretdíszből, a 45. lap tetején a *valo l* betűjéből, a 69. és a 75. lapokon a díszítésből) lehet, hogy még az eredeti kötéskor történt körülvágás nyomai.

2. A kódex története

Kódexünk utolsó, 86. lapján találjuk a kolofon szövegét: *Ezer öt zaaz harmýncz kettőd extendőben ez könywechket vegeztem zent priska napyan frater pal Garay predictor zörzetbely.* Ebből megtudhatjuk, hogy a kódex írását Garay Pál domonkos szerzetes 1532. január 18-án fejezte be. Bizonyára valamelyik magyarországi domonkos férfikolostorban, ahogy tartalmából látható, domonkos apácák számára készült az imakönyv. Kódexünk sorsáról, arról, hogy hol és kik használták először, és merre vándorolt az évek során, semmit sem tudunk.

A kódex első oldalát a scriptor üresen hagyta, feltehe-

tően utólag akarta volna a teljes lapot kitöltő diszítést megrajzolni és a szövegkezdő néhány szót középre írni. Ezen a lapon XVII. századi írással írásképeben elég rendezetlen, latinnal kevert magyar ajánlás áll. A 74. lap alján, ugyancsak későbbi, de valamivel szebb írással a kódex 2. lapjának – talán ugyanezen kéztől fekete tintával jelölt – 7–10. soráig terjedő magyar szöveg latin fordítását találjuk, benne az 5465 hibásan írva. Idegen kéztől ered még a 60. lap alján egy Sz betű, a 2. és 3. lap fekete aláhúzása és keretezése. A 26. és 62. lapok alján pedig fordítva írt, talán később kivakart két és három sor sejthető, melyekből semmit sem tudunk kiolvasni. Mindezek az idegen kézjegyek nem adnak eligazítást a kódex további sorsára vonatkozóan, nem fedik fel későbbi tulajdonosait.

A kódex felfedezése után nyomozva először egy 1853. márc. 9-én kelt TOLDY FERENCnek írt levelet találunk. (MTAK Kézirattára, Magy. Irod. Lev. 4-r. 79.) Ebben írja KRIZA JÁNOS: „Jelennen pedig egy nagy ritkasággal kívánám meglepni Kegyedet, egy frater Garai predicator zörzetbelő által ezer öt zaaz harmyntz kettöd ezten-dőben végezett Könyörgéses könyvvel.” KRIZA JÁNOS, aki székely népköltészeti gyűjteményéről, a Vadrózsák-ról ismert, 1841 óta levelező tagja az Akadémiának. Az 1850-es években Kolozsváron unitárius lelkész és tanár, majd 1861-től püspök. Mint főntebb idézett levelében írja, egyik tanítványától tudta meg, hogy „özvegy Kis Lajosné Asszonyságnál sok régi könyvek vagynak”. A tanítvány hozta el mutatóba KRIZÁnak a mi kis imád-ságos könyvünket is, amit ő azonnal felküld TOLDYnak, és a megszerzéséről is tudakozódik. „Én küldöm lopvást Kegyednek két három hétre, vizsgálja meg, s ha szükség

másoltassa le. Az eredetit nem tudom meglehetne é nyerni; bármi nagy árért sem adná most épen az irt özvegy... a' mint hallom, Döbrenței sokat próbálta volt megnyerni a néhai birtokos Kis Lajos urtól..." Tehát már DÖBRENTÉI GÁBOR is tudott a kódex létezéséről, vajon látta-e, ismerte-e tartalmát, ennek nyomát sajnos nem találtuk. Erre utalhat TIMÁR KÁLMÁN cikkében (MNY. XXXVIII, 307). A DÖBRENTÉI halála utáni, 1851. május 10-i osztályülésen TOLDY a nyelvemlékek gyűjtésének folytatásáról számol be. TIMÁR szerint a lemásolandó művek között említi kódexünket. A kisgyűlések ez évi jegyzőkönyveinek sem kézírataiban, sem kinyomtatott formájában azonban a kódex nem szerepel. Először az 1853. április 11-én tartott kisgyűlés jegyzőkönyvében (M. Acad. Ért. XIII. év. 1853. 53-4) találkozunk vele, ahol TOLDY FERENC bemutatja az 1532-ben készült kódexet, ismerteti tartalmát, irását, hiányait. Kéri, hogy Kriza-kódexnek nevezzék, és benyújtja a kódex másolatát, melyet az akadémia írnoka, Ring Adorján készített. A másolat az MTAK Kézirattárában ma az Ms 901. jelzet alatt áll. Előkötve TOLDY FERENC sorai, melyek megegyeznek a jegyzőkönyvben megjelent szöveggel. Itt írja még azt is TOLDY, hogy a másolat márciusban már elkészült. Mint a KRIZA JÁNOS március 9-én irt levelén szereplő érkezési dátum bizonyítja, TOLDY március 20-án kapta meg a kódexet, és azonnal ki is adta másolásra. A kisgyűlésen való bemutatás után visszaküldhette KRIZÁNAK, aki az 1853. június 3-án kelt levelében (MTAK Kézirattára, Magy. Irod. Lev. 4-r. 79.) már arról számol be, hogy az özvegy serdülő fiaitól sikerült 18 forintért az Akadémia számára a kódexet megvennie. „A' codexet kapva a

Tekintetes Urtól, ki sem mertem adni kezeim közül...” Így az imakönyvet újra visszaküldte TOLDYNAK. Ugyanezen év decemberében kódexünk az Akadémia könyvtárába kerül, mint azt a következő irat bizonyítja, amelyben a kódex évszáma sajnos helytelenül szerepel. (MTAK Kézirattára, RAL 113/1853.) „Kriza János acad. tag az 1536-ki, hártýára írott, ima-codexet a nm. Elnök úr által ajánlott 18 fton megszerezvén s beküldvén, annak kirendeltetését s Hunfalvy Pálnak, ki e végre Kriza ur által megbízott, kifizetését kéri Pest, dec. 3. 1853. Toldy F. titoknok – A’ főpénztárból kifizetendő Teleki – A’ codexnak a’ könyvtár számára, s árának 18 pftban Kriza úr kezéhez küldés végett átvételét, elismerem. Pest. dec. 3. 853 Hunfalvy Pál akad. könyvtárnok.” Az 1854. január 9-i kisgyűlésen TOLDY FERENC felsorolja az előző évben lemásoltatott tíz kódexet. Köztük a 6. pontban szerepel a Kriza-kódex tévesen 1566-os évszámmal (M. Acad. Ért. XIV. év. 1854. 19). A kézírásos jegyzőkönyvekben is tévesen 1536 áll.

TOLDY FERENC javaslatára már azonnal az előkerülés, lemásolás évében, 1853-ban Kriza-kódexnek nevezték el. Erre emlékezik hálásan KRIZA JÁNOS egy későbbi, 1861. december 29-i TOLDY FERENCNEK írt levelében: „...Nagyságod kegyeskedett az én nevemet egy régi codexszel örökíteni...” (MTAK Kézirattára, Magyar Irod. Lev. 4-r. 79.). A kódex első és eddig egyetlen kiadására 1874-ben VOLF GYÖRGY Nyelvemléktárának II. kötetében került sor.

3. A kódex tartalma

A Kriza-kódex, mint már említettük, bizonyára valamelyik magyarországi domonkos kolostorban készült domonkos apácák számára. Ezt bizonyítják a kódexbe válogatott imádságok. Így Szent Brigitta 15 imádsága, mely közkedvelt volt az apácák között a középkorban. Női használatra utal az utolsó imában kétszer is előforduló *te meltatlan zolgalo leanyjod* kifejezés is.

Kódexünk imádságokat tartalmaz. Elöl Szent Brigitta 15 imája áll bevezetéssel és befejező imával. Minthogy a scriptor az első díszes oldalt valószínűleg később akarta elkészíteni, ezért üresen hagyta, így a bevezető csonka, de csak nagyon kevés hiányozhat a szövegből, mindössze annyi, ami egy körüldíszített lap közepén elfért volna. Kódexeink közül nyolcban találhatjuk meg Szent Brigitta imádságait. Ezek közül a Pozsonyi Kódexnek nincs bevezető imája, a Czech-kódexnek hiányzik az első levele, így itt nem tudhatjuk, mi állt az első ima előtt. A Winkler-kódex bevezető imája más tartalmú, mint kódexünké, és ugyancsak eltérő az a rövid fohász, amely a Gyöngyösi és Thewrewk-kódexben azonos. A Gömör-kódex bevezetője elmondja, hogyan nyilatkoztatja ki Jézus 5465 sebét Szent Brigittának. A Lázár-kódex még azt is kifejti, hogy aki egy évig minden nap elmondja a 15 imát, milyen kegyelemben részesül. A Kriza-kódexben szerepel Krisztus sebeinek száma is és az imák bűnbocsátó erejének felsorolása is. BÁRDOS GY. JÓZSEF „Szent Brigitta tizenöt imádsága codexeinkben” (Bp., 1903.) című könyvében idézi a Hortulus animae Nürnberg, 1519. évi kiadásából a Szent Brigitta imák bevezetőjének latin szövegét, ezzel

azonban csak a Lázár-kódex magyar szövege egyezik. A tizenöt imádság nyolc magyar kódexbeli változatát BÁRDOS három csoportba osztja. Az ismert latin szöveghez leginkább ragaszkodik a Winkler-kódex, melynek a Gömör-kódex hű másolata. Azonos fordításból másolhatták az imákat a Czech-, Pozsonyi, Gyöngyösi, Lázár- és Thewrewk-kódex írói. Egészen külön, harmadik csoportként tárgyalja a Kriza-kódexet, melyről az a véleménye, hogy vagy más latin szöveget használt a fordító, vagy egészen szabadon dolgozta át az eredetit. Kódexünk záró imádságot is tartalmaz, mely teljesen egyezik a Czech- és Gömör-kódex imájával. A Gömör-kódex ezenkívül még egy imát közöl. A Winkler-kódexben nincsen befejező ima, a Pozsonyi, Gyöngyösi, Lázár- és Thewrewk-kódex záró imája pedig egymáshoz hasonló, de a mienktől különböző.

Kódexünkben Szent Brigitta 15 imádsága után még két ima van. Az egyik Szent Bernardinuszé Jézusról, a másik Szűz Máriáról szól, melyet a kódex Szent Tamásnak tulajdonít.

4. A latin megfelelők.

Párhuzamos helyek a magyar kódexekben

A következő táblázat tartalmazza lapszám szerint a Kriza-kódex anyagát, latin forrásait és a magyar kódexekben levő párhuzamos helyeit, amennyire ezt az eddigi feltárások alapján össze lehetett állítani. Az adatokat a teljesség igénye nélkül, a további kutatómunka megkönnyítésére közöljük. Megjegyzéseinket szögletes zárójelbe tettük. A Hortulus animae (1. Irodalomjegyzék) megadott lapszáma TIMÁR KÁLMÁN adata, ezt az általa használt kiadás hozzáférhetetlensége miatt nem tudtuk ellenőrizni. Másodlagos forrásként megadtuk a szakirodalomból azokat a helyeket, ahol közölték a latin megfelelők szövegét.

Táblázatunkban a következő rövidítéseket használtuk:

BÁRDOS = BÁRDOS Gy. JÓZSEF, Szent Brigitta tizenöt imádsága codexinkben. Bp., 1903.

ItK. = Irodalomtörténeti Közlemények.

5. A kódex hangjelölése.

A kiadásban alkalmazott átírás

A Kriza-kódex helyesírása a kódexek hangjelölésének abba a típusába tartozik, amely a latinban hiányzó, a magyarban meglévő hangok jelölésére egyaránt alkalmaz mellékjeleket és betűkapcsolatokat, de egy-egy hang esetében meglehetősen következetesen.

A maitól eltérő jelöléseket a következő táblázat szemlélteti:

Magánhangzók		Mássalhangzók	
Betű:	Hang:	Betű:	Hang:
<i>a</i>	<i>a, á</i>	<i>cz</i>	<i>c</i>
<i>aa</i>	<i>á (ritka)</i>	<i>ch</i>	<i>cs</i>
<i>e</i>	<i>e, é</i>	<i>gÿ, gi, g'</i>	<i>gy</i>
<i>ee</i>	<i>é (ritka)</i>	<i>i, ÿ</i>	<i>j</i>
<i>i, ÿ</i>	<i>i, í</i>	<i>ly, li, l'</i>	<i>ly</i>
<i>ø</i>	<i>ö, ő</i>	<i>nÿ, ni, n', n</i>	<i>ny</i>
<i>u, v, w</i>	<i>u, ú</i>	<i>s</i>	<i>s, zs</i>
<i>ew</i>	<i>ü (egyetlen esetben)</i>	<i>tÿ</i>	<i>ty</i>
		<i>u, v, w</i>	<i>v</i>
		<i>z</i>	<i>sz, z</i>

A magánhangzók hosszúságát nagyon ritkán és csak az *á, é* esetében jelzi, betűkettőzéssel: 13: *j̄madsaag*, 25: *teegÿ* stb. A mássalhangzók hosszúságának jelölése ugyancsak betűkettőzéssel sokkal gyakoribb, még a kétjegyű betűk esetében is: 12: *aggÿad*, 22: *tellyes*, 24: *met̄-|nÿorzagra*. – Az *ü* hang – *ew*-vel jelölve – egyetlenegyszer fordul elő a szövegben: 73: „*ews en belem zent zerelmet*”. Egyébként az *i~ü* szembenállás tekintetében erősen illabiális a kódex nyelve: 24: *tÿkÿreben*, 26: *bÿnÿknek*, 28: *kereztfan... fÿggel* stb. Az *ö~ü* szembenállásban pedig *ö*-t találunk: 31: *gÿønøøøsegnek*, 38: *keserøsegeÿert*. – Az *u, ú* vagy *v* hangértékű betűk közül az 1–46. lapon szókezdő helyzetben mindig *v* van (17: *volnal, vg' hog'* stb.), a 47. laptól *w* is előfordul: 47: *wÿgasagok*, 69: *werødert* stb. – A henye *h* használata egyáltalán nem jellemző a kódexre. Csupán két esetben

találkozunk vele: 66: *the* (kétszer) és a 69: *zerenth.* – A nagybetűk a Kriza-kódexben elég egyértelműen különböznek a kisbetűktől.

Kiadásunk *s* betűben egységesítette a kódex különböző *s* jeleit, *z*-nek írtuk át a 3 alakú *z*-ket. Nyomdatechnikai okokból hosszú ékezetek helyett pontokat tettünk az *y*-ra és az *i*-re. Nagy *I* és *ſ* között a scriptor nem tesz különbséget, azonos jellel írja őket, így mi is mindenütt nagy *I*-t írtunk. Problematikus volt az írásjelek közül a pont és a vessző megkülönböztetése, ezért ezeket egységesen pontnak írtuk át, utána mindig egy helyköz kihagyásával. A sorvégi elválasztást a scriptor két ferde párhuzamos vonással jelöli, melyet szinte mindig a következő sor elején is kitesz, ezt mi a ma használatos jellel jelöltük mindkét helyen. A központosási kérdések vizsgálata csakis a hasonmás alapján végezhető. A magyar szöveg rövidítéseit nem oldottuk fel, így a gyakran előforduló görögös formából rövidített Jézus Krisztus eredeti alakjában áll: *ihs* vagy *Ihs* és *xps* vagy *xpus*. Ugyancsak eredeti, rövidített alakjában maradt a Mária, ha magyar szövegkörnyezetben áll: *m.* vagy *ma.* vagy *maa.* A latin rövidítések feloldását dőlt (kurzív) betűvel; a vörössel írt sorokat és a színezett betűket pedig vastagabb (fett) betűvel szedettük. A scriptor utólagos betoldásaira a lapalji jegyzet figyelmeztet.

Az átiratban a következő jeleket használtuk:

[...] : rongálódás miatt olvashatatlan betűk, szöveg-hiány.

< ab > : a scriptor áthúzással jelölt törlései.

A KrizaK. lapszáma:	A szövegrészek kezdő sorai:	A latin megfelelők kezdő sorai. A latin források lelőhelye:	Párhuzamos helyek a magyar kódexekben:
I. (1)	„Anno 1532 Pro bënë esse Praeambulum Nékem kedves olvaso barátom...” [Későbbi kéz írása az egész oldal.]		
II. (2–67)	Szent Brigitta tizenöt imádsága. [Hiányzik az első lap szövege.] „terdre eswen ahetatossagal meg mongya vala...” „O Vram Iesus cristus. erek edesseg...” [Hiányzik a 16. és 17. lap között egy levél, a Harmadik imádság eleje.]	O Jesu Christe, aeterna dulcedo... Hortulus animae. ItK. VI (1896.), 200–3 [Csak a 15 imádság latin szövege.] BÁRDOS 28–67 [A bevezető imádság latin szövege is.] [A befejező imádság latin szövegét egyik sem közli.]	WinklK. 244–60, CzechK. 1–42, GömK. 98–128, PozsK. 1–16, GyöngyK. 7–24, I.ázK. 149–88, ThewrK. 1–34
III. (68–74)	Szent Bernardinus imádsága. „Ez kowetközendõ ýmatsagot... O ýo Iesus. O kegýelmesseges iesus...”	O bone Jesu, o dulcis Jesu... Hortulus animae CLIXa. ItK. XVI (1906.), 346–7	PeerK. 199–205, GömK. 132–6
IV. (74–86)	„Ez kowetközendõ ýmatsagot zent Tamas doktor zprzõtte azzonýonk mariarol: O Bodogsagos es edõssegõs zýz maria...”		
V. (86)	Kolofon: „Ezer õt zaaz harmýncz kettõd eztendõben ez kõnwechket vegeztem zent priska napýan frater pal Garay predicator zprzetbelý”		

IRODALOMJEGYZÉK

Kiadás:

Nyelvemléktár. II.: Kriza codex. Kiadta VOLF GYÖRGY. Bp., 1874. 357–71.

Kézírásmásolat:

RING ADORJÁN másolata:

Kriza-Codex. Kézirat, 46 fólió. MTA Könyvtárának Kézirattára Ms 901. Régi jelzete: Magy. Cod. kis 8-r. 2.

*

BÁRDOS GY. JÓZSEF, Szent Brigitta tizenöt imádsága codexeinkben.

Bp., 1903.

Codexeink forrásai: ItK. VI (1896.), 199–203.

CSAPODI CSABA, A „Magyar Codexek” elnevezésű gyűjtemény (K 31–K 114). MTA Könyvtára Kézirattárának katalógusai 5. Bp., 1973.

Hortulus animae. Nürnberg, 1520.

HORVÁTH CYRILL, Világiak régi magyar imádságos könyvei:

ItK. V (1895.), 257–81.

HORVÁTH JÁNOS, A magyar irodalmi műveltség kezdetei.

2. kiadás. Bp., 1944.

KATONA LAJOS, Újabb adalékok codexeink forrásaihoz:

ItK. XVI (1906.), 332–47.

KNIEZSA ISTVÁN, Helyesírásunk története a könyvnyomtatás koráig.

Bp., 1952.

Magyar Akadémiai Értesítő. XIII. év. 1853. 53–4, XIV. év.

1854. 19.

A magyar irodalomtörténet bibliográfiája 1772-ig.

Összeállította STOLL BÉLA, VARGA IMRE, V. KOVÁCS SÁNDOR.

Bp., 1972.

SZABÓ DÉNES, A magyar nyelvemlékek. 2. kiadás. Bp., 1959.

TIMÁR KÁLMÁN, Domonkos-rendi magyar kódexek: ItK.

XL (1930.), 265–8.

TIMÁR KÁLMÁN, A Lázár kódex forrásai: ItK. XLII (1932.), 35.

TIMÁR KÁLMÁN, Magyar kódex-családok. (Második közlemény):

ItK. XXXVII (1927.), 217.

- TIMÁR KÁLMÁN**, A Simor- és a Kriza-kódex fölfedezése: MNy. XXXVIII, 307.
- TOLDY FERENC**, A magyar nemzeti irodalom története. I-II. Pest, 1851.
- VARGHA DAMJÁN**, A Szent Domonkos-rend és a magyar kódexirodalom: A Szent Domonkos-rend múltjából és jelenéből. Kiadta HORVÁTH SÁNDOR. Bp., 1916. 222-56.
- VOLF GYÖRGY**, Előszó: Nyelvemléktár II. Bp., 1874. XVII.
- ZOLNAI GYULA**, Nyelvemlékeink a könyvnyomtatás koráig. Bp., 1894.

A KÓDEX BETŰHŰ ÁTIRATA

- Anno Pro b¹éné esse¹ 1
- 1532² Praeambulū 1r
- Nékem kedves olvaso
barátom kérlék hogy né
- 5 néhésztéld jol mégh vigiázni
minémű okok legiének
ebben az kis maradék
kőnyvéczkéb³ mégh Irván.
és azokat né is olvasd
- 10 negligiénter hanem piae.
Néis itild azokat fictiok⁴
mért ha az sz. Irast jol mégh
olvasandod Tehát bő, ez
igenis bő s tél^é ézekkel
- 15 az okokkal és mégh czelek-
kedvén bizonyos légy rolla
hogy. mégh ném czalatkozol [...]

¹Az egész oldal későbbi, XVII. századi kézírás.

²Az *Anno 1532* egy másik kéz írása fekete tintával, ugyanezzel toll nyomok a 2. sor alatt és után.

³A *b₃* a *ben* rövidítése.

⁴A *k̄* a *nak* rövidítése.

terdre eswen ahetatossagal meg 2
mongya vala. Es kewanya vala 1v
meg tudnya cristusnak sokszagos
sebeynek zamat Es yme eg na-
5 -pon mykoron az fezoletnek kepe
elot ymadkoznek. halla isteni fe-
leletot. hog¹ ot ezer. neg zaaz es —
hatwan ot sebek voltanak volna
kiket my vronk iesus cristus em-
10 -berÿ nemzetsegert zenwedet Es
hog valaky ez tizen ot ymadsago-
-kat tizen ot my atyankwal es
vgyan anny Idwozleg mariawal²
egyetemben. mynden nap eg egez
15 eztendeyglen aÿetatossagal meg
mondana. ezen kepen az eztendõ
be telwen. Cristusnak myndenik
sebet kywalt kepen idwozlen [...]

¹A 7. sorbeli *hog* szõtõl a 10. sorbeli *zenwedet* szóig fekete aláhuzás, illetve jelölés késõbbi, valószinûleg ugyanazon kéztõl való, aki a 74. lap aljára ennek a részletnek latin fordítását írta.

²A 13-17. sorok végén néhány betû kopás miatt nehezen olvasható.

tiztölne Ennek felette valaký ez 3
 ýmadsagokat eg eztendeýglen aýeta- 2r
 -tossaggal meg olwasangya az q nem-
 -zetségebol týzen qt lelkek purgatori-
 5 -ombol ky zabadolnak. es tizen qt
 býnesek az q nemzetsegýbol meg
 fordulnak. es týzen qt igazak az q
 nemzetsegebol ýo alapatban meg
 tqkellertetnek. Es q elqzqr en-
 10 -nek okaert nyeri tqkellqtossegek
 zerýt. es vezý mynden býneýnek
 meg esmeretit es keserq tqredelme-¹
 -seget. es meltoltatom q neký ad-
 -nom az en zent testqmet týzen qtqđ
 15 nappal halalanak elqtte. es az en
 gýezhetetlenseges zent kereztfam-
 -nak ýegýet helyheztetqm q elqtte
 mynden ellenseginek alnoksaganak
 ellene. valo segetsegre. Es megýek

¹A 12-15. sorok végén későbbi fekete jelölés.

az en zerető anyammal az ő lelke- 4
-nek eleyben. es őtet kegyelmesen 2v
fogadom en hozzam. es vyzem
az őők eremekre. Amen.

5 Ezen kepen kezgyed el.
Meltoltással engomet vram
iesus cristus dychernom tegodet.
Engeğ ennekom erőt az te. el-
-lensegydnek ellene. ~

10 Kezdetnek ymaran az
zent ymadsagok.
Az első ymadsaagh:

0

5

Vram Iesus

3r

cristus. erek ed-
-esseg teged zere-

5 -tőknek. minden
eremeket¹ es min-

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

¹A sor előtt látható írásjel feltehetően nem szándékos.

- den keuansagokat felöl mu- 6
-lo. ketsegeben esetteknek 3v
erős remenseg. nyomorul-
-taknak igaz ydwossege.
- 5 Mýnden penitencia tar-
-to býnosseknek kegýes es
ýrgalmassagos zeretýje.
ký te gyenerősegýdet val-
-lad lenni embereknek fiaý-
- 10 -wal. Emberert ýdý be tel-
-ven emberre löl. Emlekýz-
-zel kegýes Iesus mýnden
gondolatýdrol es belsý zo-
-morusagidrol kýket te zý-

-letesödnek elejttö fogwa em- 7

-beri termezetben es zýben 4h

ýelössöl zenuedel es vallal az

te isteni elmedben. erektöl

5 fogwa el vegeztetet es meg

zereztetet ýdwössegös zenve-

-desidnek ýdeýe közel lewen

Emleközzeel kegýes Iesus.

mýnden zomorusagidrol.

10 es keserössegidrol kýket az

te lelködben tenen magad

bizonsagot tewen vallad.

mýkoron mondad. zomoru

az en lelköm mýnd halalig.

- Es mikoron az vtolso va- 8
-charan az te tanetwanid- 4v
-nak az te bizon testodet es
verodet adad. es labokat
5 alazatossan meg mosad.
es edossen oket vigasztalad
es az te el kozelgeto keno-
-dat meg mondad. Emle-
-kozzel kegyes Iesus min-
10 -den rettenetosssegodrol.
zomorusagodrol es faydal-
-madrul kyket az te gyen-
-ge testodben az kerezte

fanak kennya elot en ertem 9

bynqsert zenvedel. mikoron 5t

az olivetomnak hegyen

harom ymadsagodnak v-

5 -tanna verqs vereyteket hvl-

-latal. es az te tvlaydon ta-

-netwanjodtul el arultatol

vala. az te valasztot nepejdtol

fogtatol vala. es az hamis

10 tanoktvl vadoltatol vala.

az harom byroktvl hamys-

-san iteltetol vala. az valaz-

-tot varasban yervsalemben

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

- hvs wetnek ýdeýeben. az te 10
testõdnek viragzo ýfývsa- 5v
-gaban artatlan karhoz-
-tatol vala. arvltatol vala.
5 fogtatol vala. vonattatol va-
-la. tazýtatol vala. hagittatol
vala. tulaýdon rvhaýdtvl
meg foztatol vala. es ýdegen
rvhakkal õltõztetõl vala.
10 zõmeýd es orczad zerent be
fõdõztetõl vala. nõyakon ve-
-rettetõl vala. arczvl chapta-
-tol vala. es mezeýtelen az kõ

- laab hoz kötötetöl vala. 11
kemensegössen ostoroztatol 6t
vala. tówiskekkel koronaz-
-tatol vala. nadwal feýed ze-
5 -rent verettetöl vala es gýe-
-trettetöl vala. Egýeb zam-
-lalhatatlan bozzvsagokwal
zagattatol vala. es farazta-
-tol vala. O edősseges vram
10 Iesus cristus kerlek ken-
-nyäýdnak emleközetýert
es nyomorvsagidnak ky-
-ket az te kerezte fadnak

kennya elot zenvedel. az en 12

halalomnak elotte aggyad 6v

ennekom zywnek igaz to-

-redelmesseget. koh hvllata-

5 -soknak kvf fejet. zanak

tyzta gyonaszat. melto kep-

-pen valo eleg tetelt. es myn-

-den bynomnek telljes meg

bochanatyat. Amen.

10 Idwozleg kegelmesegos. v-

-ram Iesus cristus yrgal-

-maz ennekiem bynosnek.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Mi atyánk.	13
Aue maria.	7r
Masodik ymadsaag	
5 O	
Vram ihs xp̄s	
Angyaloknak	

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

igaz zabadsaga es gyönörö- 14
segöknek paradichoma. 7v

Emleközszel kegös Iesus
rettenetössegidröl kyket

- 5 zenwecz vala. mikoron mind
az te ellensegid mykepen ke-
-mensegös es erös orozlahok
az ö rettenetös es haragos
zömeýkel meg környeközte-
10 -nek vala. es hajaidnak zag-
-gatasival. nyakadnak vere-
-siwel. arczvl ýtesökkel. tazý-
-tasokkal. es egýeb kemeñse-

- gős. kegyetlenségős. es halha- 15
-tatlan kenokkal es rettene- 8r
-tős veresegőkkel tegődet zo-
-morgatanak Ah edőssegős
5 vram Iesus cristus mýnemő
es melyő nağ bozvsagokkal.
hatalmassagokkal karom-
-lasokkal es győtrelmekkel
teged illetenek. es minden
10 bozvsagos bezedőkert. ke-
meň veresegőkert es kemeň-
-seges győtrelmekert. kýkkel
mýnd az te ellensegid tegőd

gÿŕtrenek. <keg>¹ kerlek te-
-gŕd kegÿŕs Iesus. hog zaba-
-deÿch meg engŕmet minden
lathatando es lathatatlan

16.

8v

5 ellensegÿmtŕl es agÿad en-
-nekŕm az te zarnÿaÿdnak
arnÿeka alat ŕrŕk ÿdwŕs-
-segnek oltalmat lelhetnŕm.

Amen. Idwŕzleg dragalatos

10 vram Iesus cristus ÿrgal-
-maz ennekŕm bÿnŕsnek
Mi atÿank. Idwŕzleg. m.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

¹A keg után egy betű kezdete látszik.

- mýkron az te testödnek 17
hozzvsagaban es zelösege- 9r
-ben. az ö akaratýok zerent
az kereztfan ö mýattok töt
5 fvrásokra eleg nem volnal.
Serelmet. serelm höz az te
zentsegös sebeýdhez adanak
es ezön kepen kegýetlenöl
kötelekkel tegöd meg voña-
10 -nak. es meg nyöýtanak az
te kereztfadnak hozzása-
-ra es zelösegere. Vg hog az

te tagajdnak minden zör- 18

-közeti meg zakadozának. 9v

Kerlek tegöd edőssegős vram

Iesus cristus ez te zentsegős

5 es keserőssegős kereztfan valo

kenodnak emleközetyert hog

ağ enneköm az te zent felel-

-medet es zerelmedet es bara-

-tymnak zerelmet Amen.

10 Idwözleg kegessegős vram ihs

xpus ýrgalmaz enneköm

býnősnek. Mi atyánk. Ave.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

N<y>egyedyk 19

ymadsaag: — 10r

O

Vram ihs xps.

5 orokke valo ky-

-ral' embõri nem-

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

- zetnek mennyéj orvosa. 20
- Emleközzel gyötrelmedről. 10v
felelmedről. te rejad valo
yregsegről. es te fajdalmid-
- 5 -rol kÿket az magas kerez-
-fan fel emeltetven. myndon
sebes tagaidban zenvedel.
kÿknek eggik sem mara-
-dot vala eep alapatyaban
- 10 Annera hog semynemő
fajdalom az te fajdalmad-
-hoz hasomlatos nem lelet-
-tetnek. mert labajdnak

talpatul fogwa. az te fejed- 21

-nek tetejglen nem volt te 11k

benned egesseg. sem az te

testodnek vala mely reze

5 szeretlen. Es akoron mjn-

-den fajdalmidrol el felet-

-kozwen atyadat te ellense-

-gidert kegjoszen ymadad

mondwan. Atyam bochas-

10 -meg ezoknek mert nem

tuggyak myt mywelnek.

Ez te chvdalatos kegjosse-

-godert. zerelmedert. es yr-

- galmassagodert. es az te ke- 22
-nodnak emleközetjert. en- 11v
-gegýed enneköm engedelmes
vram Iesus cristus hoğ ez te
5 keserösegös kenodnak emle-
-közeti legýen mynden en
býneýmnek tellýes bochana-
-tya. es minden gonozoknak
el tawozatyá. legýen erdegý
10 haborgatasoknak es keserte-
-töknek ellene az en testöm-
nek es lelkömnek erössegös
örizet es oltalom. Amen.

Idwøzleg ýrgalmasagos 23

vram. etc. Pater noster. Ave. maria. 12r

øtødýk zent

ýmadsaag: —

5 O

Vram ihs x̄ps.

ørøk fenøssegnæk

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

tőkőre. felsegős atya isten-
-nek bölchesege. Emleköz-
-zel az te zomorvsagodrol.
kýt az te zýwedben akoron

24

12v

5 vallal mikoron az te isteni
fenőssegős felsegdnek¹ tükő-
-reben meg latad az valasztot-
-taknak az te keserőssegős.
kenodnak erdőmeböl meh-

10 -nyorzagra valasztasokat.
meg latad es az gonozoknak
halalatlansagok mýat meg
vetesőkét. es az te ýrgalmas-

¹A *felsegdnek* téves írás a *felsegednek* helyett.

-sagodnak meljsegenek al- 25

-tala. kywel my nekonyk el 13r

vezot es ketsegben esot by-

-nemeknek banatot yelontel.

5 es yelqsoyl az yrgalmassag-

-ert kyt az tolwaynak az

kereztfan yelontel mond-

-wan. Ma velem lez pa-

-radichomban. Kerlek teged

10 kegyes vram Iesus cristus.

en istenyom. en teremtem

es meg valtom hog teegy

yrgalmassagot en velem. es

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

- 23 agjad en nekõm zýwnek 26
25 týtta tõredelmesseget. zanak 13v
igaz gýonasat. es býnõknek
melto penitenciajät es eleg
5 tetelt. es mvtassad ennekõm
ma es halalomnak oraja
idejen kegýelmessegõdet es
ýrgalmassagodat. Amen.
Idwõzleg edõssegõs
10 vram Iesus cristus ir-
-galmaz ennekõm býnõs-
-nek. Mi atjank. Ave maria.
Hatodýk ýmadsaag: ~

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

O 27

Vram ihs xps 14r

zerelmetps kiral'

es myndonostol

5 fogwa kevanatos

es gyonqorqsegos

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

- 28
14v
- barat. Emleközzel az te ke-
-nodrol. kýt vállal mikoron
minden te barátidtvl es es-
-merőydtől el hagyattatvan
5 az magas kereztfan mezej-
-telen es nyomorvltan fyg-
-gel. es az te barátyd te elle-
-ned allanak. es egy vigaz-
10 -talot sem lelhecz vala hanem
10 chak az te eggyetlen zere-
-metős anyadat zyz mariat
az te halalodnak ydeyen te
elötted q lelkenek keserőse-

-geben hÿwsegÿssen allot. 29

kÿt az te taneÿtvaniodnak 15r

Ianvsnak aÿanlad. es adad

nekÿ az te taneÿtwanÿodat

5 te helyÿdben fÿvl mondvan.

Azzonÿalat. ÿme az te fiad.

es az taneÿtwannak vizont

ÿme ate anÿad. Kerlek te-

-gÿd kegÿÿssegÿs vram Ies-

10 -us cristus. az tÿrnek faj-

-dalmaert. kÿ akoron az ÿ

ziwet altal folÿa. segÿdel-

-met teegÿ ennekÿm minden

njomorvsagimban. ellen- 30
-segos dolgaymban. beteg- 15v
-segimben. zoksegimben
zorgalmatossagimban:

5 banatimban. es en testi
es lelkü sanjarvsagim-
-ban. es agy ennekom vi-
-damsagot¹ mynden nemo
haborvsagimnak ideien. Amē.

10 Idwzleg kewanatossa-
-gos vram Ihs xps ir-
-galmaz ennekom bynes-²
Mi atyank. Idwzleg. ma.

¹A *vidamsagot m*-je fölött áthúzásos javítás.

²A scriptor elvალaszt, majd nyilván helyhiány miatt nem fejezi be a szót.

- Hetedyk ————— 31
ymadsaag: ————— 16r
O
Vram Ihs xp̄s
5 gÿŋŋrŋsegnek
koronaja. bo-

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

- dagsagnak kenche. vigaz- 32
-talasnak kv̄t fēje es el fog- 16v
-hatatlan keḡȳssegnek
eredet̄ȳ k̄ȳ az te bels̄p zere-
5 -mednek k̄ywanatossagabol.
az kereztfan f̄ygwen mon-
-dad. Zomehozom emberi
nemzetnek idw̄sseget. ger-
-ȳezzed ker̄onk az m̄ȳ k̄ywa-
10 -natossaḡynkat m̄ynden.
t̄okellet̄s dologra. es az tes-
-ti k̄ywanatossagnak zom-
-ȳvsagat. es emberi. es ez

velagi zerelmeknek ele- 33

-delit es bvzgosagat mÿ 17 λ

bennonk mÿndonostol

fogwa meg hÿdegeÿched

5 es olchad. Amen.

Idwozleg gyonorosegos

vram iesus cristus ir-

-galmaz ennekom

bÿnosnek: ~

10 Mÿ atÿank kÿ wagÿ.

Idwozleg Maria malazt.¹

Nÿolczadik imadsag.

Országos Széchényi Könyvtár

¹A *malazt* t-je után még egy jel látszik.

O 34

Vram ihs xps 17v

te benned hy-

-wɔknek ygaz

5 vilagosaga zy-

-weknek ɔɔk

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

edőssege es vigasztalasa. es 35

elmeknek nag' gyönörösege. 184

az eczetnek es meregnek

keserösegejert kýt mý eröt-

5 -tönk zenvedel. es az kerez

fan halalodnak ýdeien kos-

-tolad. Engeggýed mýnekönk

nýomorvlt býnösöknek az

te zent testödet es verödet

10 mýndön ýdöben es ýelösl

halalonknak ideýen testönk-

-nek es mý lelönknek. or-

-vossagara. vigasztalasa es

idwössegere meltan vehetönk.

es engeggied mÿ nekõnk 36

hoğ azoknak. es egieb te 18v

idwõssegõs zentsegidnek

melto vetelmenÿeben vgÿ

5 õrÿztessõnk es oltalmaz-

-tassõnk hogÿ legÿenek

mÿnekõnk az te felsegõd

elõt valo edessegõs ÿelõnes-

-ben. tõkelletoõs batõrsagra. amē.

10 Idwõzleg engedelmessegeõs

vram ihs xps ÿrgalmaz

ennekõm bÿnõsnek: ~

Mi atÿank. Idwõzleg maa.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

kylenczedyk 37

ymadsaag. 19r

O

Vram ihs xp̄s

5 hatalmas¹ yozag

es elmeÿ vigasag

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

¹A sor előtt látható írásjel feltehetően nem szándékos.

Emleközzel zomorvsagod- 38

-rol es kenodrol kýt zenve- 19v

-del az kereztfan mý ertõnk

mýkoron az te halalodnak

5 keserõsegeýert es sidoknak

nağ mevetesõkert. karom-

-lasokert. es bozzv tetemený-

-ekert. nağ fel zowal es kený-

-wes zõmõkkel tegõdet vğ

10 mýnt az te isteni atýadtvì

el hagýattattat kaýaltal

mondwan. En istenõm.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

En istenõm de mjert ha-

39

-gÿal el engõmet. ez zomo-

20r

-rvsagodert alazatoson kerlek

kegÿõs Iesus mastan es en

5 halalomnak mjnden zo-

-morvsagaban ne hagÿ el

engõmet en vram istenõm

Amen.

Idwõzleg kegÿessegõs

10 vram iesus xps ÿrgalmaz

ennekõm bÿnõsnek: ~

Mi atÿank. Idwõzleg maria.

Tÿzedyk ÿmadsaag: ~

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

- Vram Iesus Cristus 41
- kezdet es vegezet. eggjesseg. 21x
- es jozag mynden kopezben
- kezdet es veg. Emléközzel
- 5 hog az te fejednek tetejetöl
- fogwa. mynd az te labaüd-
- nak talpaýglan te magadat
- mý ertönk az kennak vize-
- ben el mereýted. az te sebeýd-
- 10 -nek zelösegeýert. hozzsaga-
- ert. nagýsagaert es sokasa-
- gaert. taneých meg engöm
- kegyös Iesus igaz zeretet

által őröznom az te nagy 42

parancholatidat. es veegy ky 21v

engomet az te zerelmedben

Amen. Idwözleg bølchese-

5 -gös vram ihs xp̄us etc.

Mi atyank. Idwözleg maria.

Tyzeneggjedyk¹ ymadsaag.

O Vram ihs

cristus fel-

10 segös yozag.

az te zentid-

-nek őrök bodogsag. veghete-

-tlen yrgalmassagnak mely-

Országos Széchényi Könyvtár

¹A *Tyzeneggjedyk* z-je utólagos betoldás.

- seege. kerlek tegöd az te sebe- 43
-ydnek melysegeert kjk az 22r
te testödet. es belso tetemej-
-<dék> dnek velejet altal iarak
5 hog engom nyomorvlt bj-
-nost sok fele bnyokben el
bvrvltat reych el az te sebe-
-idnek melysegiben. az te
haragodnak elotte. miglen
10 el mlyk vram iesvs az te
haragod. es adassek enne-
-kom az te irgalmassagod
Amen. Idwözleg hatal-
-massagos vram iesus. etc.
15 Mi atyank. Idwözleg maa.

Tyzenkettődik 44

ymadsaag: ~ 22v

O

Vram ihs xp̄us

5 egyessegnek iegye¹

zerelemnek erqs-

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

¹A 4. és 5. sor között, elöl látható írásjel feltehetően nem szándékos.

-sege. es orokke valo igas- 45

-sagnak tykore. Emlekoz- 234

-zel zamlalhatatlan sebe-

-ydney sokasagarol kykkel

5 tetedtöl fogwa mynd tal-

-padyg meg sebesltel vala.

Es az kegyetlen es az al-

-nok sydoktvl meg zaggat-

-tatot. es zentseges veroddel

10 meg veroseytetot valal. mel'

kenaydnak nagy voltat.

az te igaz zerelmedbol.

zyzesegos testodben my

ertonk zenvedel. O kegyes

Iesus cristus. mýt akartal 46

volna egýebet tenný awağ 23v

mýt tehettel volna kýt nem
tettel. kerlek kegýes iesus

5 ýrd meg az te dragalatos

vereddel az en zýwemben

mýnden sebeýdet. hoğ azok-

-ban olwassam es ýntessem

emlekqzni az te kenodrol.

10 es zerelmedrql. hoğ az q

emlekqzetqk mýndenkoron

legýenek az en zýwemnek

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

reÿtek helyeben. es hog 47

az te kenodnak bana- 24r

-tÿa naponkent en ben-

-nem vÿetassek es zere-

5 -med 9regbõltessek. hog

hala adasban es dÿche-

-retben mÿnd eletõmnek

vegeÿg zõnetlen meg

maradhassak mÿg nem

10 ÿvtok te hozdad mÿnden

ÿoknak es wÿgasagok-

-nak tellÿes es kewanatos

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

- kenchehez. kýt ennekqm 48
meltoltassal engednÿ 24v
edősseges Iesus cristus en
eletemben. Amen.
- 5 Idwezleg fenesseges
vram Iesus xp̄us. etc.
ÿrgalmaz ennekqm
bÿnesnek. Amen.
Mÿ atÿank kÿ wag
- 10 Idwezleg maria. etc.
Tÿzenharmadyk
ÿmadsaagh ~

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

O 49

Vram Iesus 25k

xp̄us. erősseğs

orozlan. halha-

5 tatlan es ḡyöz-

-hetetlen k̄yral'

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

- Emlekőzzel te fájdal- 50
-madrol es kenodrol. kýt 25v
zenvedel mykoron zywed-
-nek. es testodnek ereye.
5 myndenestel fogwa el
fogyatkozanak. es le hay-
-tot fewel halalnak nag
kennyawal mondad. meg
tokellettetot. Ez te fay-
10 -dalmadert es kenodert.
alazatosan kerlek enge-
-delmesseges vram Iesus

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

crístvs ýrgalmaz enne-

51

-kem. es teegý segedelm-

26r

-et mostan es en életm-

-nek vtolso el vegezetinek

5 ideýen. mýkoron az en

lelkem meg zomorvlt

lezen. es meg haborvltá-

-týk. Amen.

Idwezleg nemesseges

10 vram Iesus xp̄us. etc.

Mý atýank ký wağ.

Idwózleeg Maria.

Týzen negýedýk.

O 52

Vram Iesus x̄ps 26v

felsegős at̄ya ist-

-ennek egḡyetlen

5 eḡy f̄ya d̄ych̄seg-

-nek fen̄ssege. es

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

- atya istennek allatya- 53
-nak abrazatya. Emle- 27x
-kõzzel az te buzgosagos
ayanlasodrol kywel zent
5 atyadnak az te lelket
nagy fel zowal ayanlad
mondwan. En zent a-
-tyam te kezeden ayan-
-lom az en lelket. es le
10 hajtót fewel meghalaal
es az kereztfan vas zegek
kõzõt fyggel meg zagga-
-tatot. meg tõrettetõt. es

- meg holt testöddel. verrel 54
folyo sebeyddel. herwadot 27v
orczawal. holt zýnnel.
töwýskekkel által veretet
5 fewel. ký nyöytot kezek-
-kel. ký terýezettet karok-
-kal. ký terýezettet es meg
zakadot erekkel. te ýrgal-
massagodnak ký nylatko-
10 -zot tagaywal. kenywes es
homalyos zemekkel. meg
nylt zaýwal. által oklel-
-tetöt oldallal. meg rontot

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

- es meg sebhett zýwel. 55
kýbøl mynekõnk tama- 28r
-da õrõkke valo bodogsag-
-nak kvtfeye. mely kvf
5 febøl kereztýen egýhaz-
-nak heet zentsegý my-
-nekenk zarmaznak.
O kegyelmesseges
vram Iesus cristus ký
10 ellýen nagy kenokban
az te zentseges es arta-
-tlansagos testõdet my
ertõnk býnsekert. kese-

- rőseges halakra adad. 56
es az te zent lelkdet. 28v
mýnekqnk nyomorvlt
býneseknek meg valta-
5 -sonkra[^] az kereztfan fýg-
-wen keserősegesen ky
erezted. Ez te dragalatos
es artatlan halalodert.
es az te zent kereztfad-
10 -nak hatalmaert. kerlek
teged vram Iesus xp̄ūs.
ýrgalmassagoknak atya

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

es zentőknek hatalmas- 57

-sagos kÿralÿa. batoreÿch 29x

engömet pokolbelÿ erdeg-

-nek. ez vÿlagnak. es tes-

5 -tömnek ellene allanom

hoğ ez vÿlagnak meg

halwan te neköd ellÿek.

es halalomnak vtolso ora-

-ÿan fogagÿad az en te hoz-

10 -zad menö es fordvlt zam

kÿ vettetöt es zarandok

lelkömet. Amen.

Idwezlegy yozagos 58

vram Iesus cristus 29v

yrgalmaz ennekom

bynesnek. Amen.

5 Mý atyank ký wag.

Idwözlegy Maria.

Týzen ötödýk

ymadsaagh: ~

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

O	59
Vram Iesus	30h
xp̄us. býzoñ es	
termo zqlø ve-	
5 zzo. Emlekøz-	

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

-zel te bewsegqs es kÿ folyo

60

zent verq̄dnek hvllasarol

30v

kÿt te az te testedböl mÿ-

-kent az meg nyomot zqlq

5 febol olÿ bewqn kÿ ontal

mÿkoron kereztfan az

satot tenen magad nÿo-

-mad. es az vÿtezÿ czvcza-

-wal te oldaladat meg

10 q̄klelwen mÿnekqnk veert.

es vÿzet adal. vgÿ hogÿ

chak egÿ chqppenet veer

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

- te benned sem marada. 61
tahat az vtan meg azal 31r
mÿkent mÿrranak azzv
ol aga magassagban fel
5 fÿggezttetwen. es az te gÿf-
-nÿrÿ testÿd meg herwada.
es te belÿdnek nedwessege
meg zarada es te tetemÿd-
-nek veleÿe meg fonÿada.
10 ez te dragalatos zent ve-
-rÿdnek kÿ ontasaert. es
te keserÿsegÿs kenodert.

es halalodert. es mynden 62
te zentseges sebejdert. ker- 31v
-lek tegodet edosseges vram
Iesus cristus sebhessed meg
5 edossen az en zywemet az
te zentseges sebejdwel. es
geryez meg engomet az
te zerelmedben. hog pe-
-nytencianak es zeretet-
10 -nek kony hvllatasy le-
-gyenek ennekom kenye
-reym ejel es nappal. es

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

fordehad engömet te hoz-

63

-zad myndönqstöl fogwa

32r

hoğ az en zýwem legýen

teneked örök lakodalom

5 es kedwes. Es az en nýa-

-ýasagom ez sýralmnak

wölgýeben legýen neked

kellemetqs. es az en ele-

-tömnek vegezetý olý dý-

10 -cheretqs hoğ ez eletnek

vtanna en vram Iesus

cristus zeretq vram. en-

- gedelmes vram Irgalmas 64
vram. zeep vram iesus 32v
cristus. elq istennek zent
fya. myndenhato atyanak
5 zent fya. es zeplotelen zyz
Marianak fya erdom-
-lyelek tegodet latny. es
dycherny. mynd az te zen-
-tyddel egyetomben orok-
10 -kpl orokke. Amen.
Engegyed lenni en
vram iesus cristus

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Idwözlegy meltosagos 65

vram ieszus cristus yr- 33r

-galmaz ennekem bynes-
-nek. Amen.

5 Mý atýank ký wag.

Idwezlegy maria: ~

Ez zent ýmadsagoknak

ajetatossaggal valo el

10 aýanlása ~

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Ez ayanla-

66

-sokat. es ez

33v

ymadsago-

-kat ayanlom

5 teneked zerelmes vram

Iesus cristus. es adok te-

-neked mertekletlen. es

veghetetlen valo nagy

hala adasokat te zentse-

10 -ges sebejdert. es az the

dragalatos zent verod-

-nek hullasaert. es the

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

- dýchşegş es kegyelmes 67
kynodert. es keserşegş 34r
zent halalodert es mynd
te zamlalhatatlan es
5 veghetetlen nagy sok yo
aýandokýdert kýket
nekqm attal te aldot zent-
-segş es edşsegş newed-
-nek dýcheretýre. dýchş-
10 -segere mynd qřkkql
qřkke. Amen.

- Ez kőwetközendő 68
ymadsagot valaký meg 34v
mongya mynden napon
soha el nem karhozýk.
5 es ha karhozatra valo
leend purgatoriomra
valtozýk a ken. ha ke-
-deglen purgatoriomra
valo tahat mynden ken-
10 -tol meg zabadultatýk.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Ez az ymadsagh.

O jö Iesus. O 69

kegyelmesse- 35t

ges iesus. O

zjz marianak

5 zent fya iesus telljes jrgal-

-massaggal es kegyelmesseg-

-gel. O edes iesus az te nag

jrgalmassagod zerenh.

jrgalmaz ennekqm. O

10 kegyelmesseges iesus ker-

-lek tegodet az te dragala-

-tos zent werodert kyt mj

Országos Széchényi Könyvtár

erettonk bynesokert az

70

magas kereztfanak ol-

35v

-taran ky ontal hogy

mossad el mynden en

5 alnoksagy¹mat. es neezu¹

en rejam teged alazato-

-son onzolora. es ez iesus

newet kajaltora O

yo iesus. O edosseges

10 iesus. O. meg batorey-

-to new iesus. Mycho-

-da az iesus. hanem chak

¹A neezu ü-je talán utólagos betoldás.

ödwozeýtq. O ýo ihs 71

az te zent newedert ýd- 36x

wözeých engömet hogö
el ne vezzek kýt te sem-

5 -mýbql teremtötel. O

ýo ieszus ne wezessqn en-
-gömet az en alnoksagom.

kýt teremte te ýowoltod

O edes ieszus esmerýed-

10 -meg a mý týed es el mos-

-sad azt a mý idegen. O

kegyelmes ieszus ýrgal-

-maz ennekem mÿg va- 72

-gÿon irgalmassagodnak 36v

ÿdeÿe. es ne karhoztas el

engem rettenetes ÿtele-

5 -tÿdnek napÿan. mÿ ha-

-zon lezen en bennem ha

en le zallok az ÿrÿk halal-

-ra. Az holtak tegedet

nem dÿchernek sem mÿ-

10 -nd azok kÿk pokolra

zalnak. O zerelmes ie-

-sus. O edÿs iesus. O. ke-

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

-gÿes iesus. O iesus engeġ 73
engemet az te valasztottaÿd 37h

kqzÿben mennem. O ÿo
iesus ÿdwq̄sseg te benned

5 remenkq̄dq̄knek. O ÿo ihs
idwq̄sseg te benned hÿwq̄k-
-nek. O ÿo iesus vÿgassag
te benned bÿzoknak. O ÿo
iesus mÿnden bÿnq̄knek

10 kegÿes meg bochatoÿa. O
ÿo iesus zÿz marianak
zent fÿa ewe en belem

Országos Széchényi Könyvtár

zent zerelmet. tÿztassa- 74

-got. alazatosagot. hogÿ 37v

en teged tellÿesseggel

zerethesselek es te benned

5 dÿchekÿdhessem mÿnd

ÿrÿkkÿl ÿrÿkke. Amen.

Ez kÿwetkÿzendÿ

ÿmatsagot zent Tamas

10 doktor zÿrzÿtte azzo-

-nÿonk mariarol: ~

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

A lap alján idegen kéz írásával:

LX. et duo CC Super addita millia- -quinque:¹

Tot fertur Christus pro nabis² Vul-

-nera passus.³

¹A *quinque*: utólagos betoldás.

²A *nabis* téves írás *nobis* helyett.

³A 2. lapon feketével megjelölt magyar sorok latin megfelelője. (1. Bev.)

O

75

Bodogsagos es edqs-

38r

-segqs zyz maria isten-

-nek zent annya kegel-

5 -messeget tellyes felse-

-gqs kyralnak leanya

angyaloknak azzonya.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

mýnden hýw kórçztýe-

76

-nøknek annýa. te kegyel-

38v

-messegødnek kebeleben

aýanlom ma es en eletøm-

5 -nek mýnden napýaban

en lelçmet es testçmet

mýnden mýwelççdeti-

-met. gondolatýmat. ký-

-wansagýmat. akaratý-

10 -mat. bezedýmet. es mýn-

-den eletçmet. es az en

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

életömnek veget. hogý 17

az te erdõmõdnek mýatta 39x

zereztesse nek ýo vegre. az

te zent fýadnak akaratyá

5 zerent. leegý ennekõm

Oh azzonýom segõdelmem.

es vÿgaztalom az ag

ellensegnek es mýnden

en ellensegýmnek haloý

10 es lesekõdesi ellen. es

kerlek hogý ennekõm

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

te meltatlan zolgalo le-

78

-anödnek heryed mÿn-

39v

-den bÿnemnek bocha-

-natÿat. es meltoltással

5 nÿernÿ ennekom ma-

-l aztot hogÿ kÿwel erøs-

-sen en ellene alhassak.

ez vilagnak. testomnek.

es ordognak kesertetinek.

10 Es hogÿ erössen valo

zandekom legÿen to-

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

-wabba nem vetköznye 79

es az te zolgalatodban. 40r

es az te edős fjadéban

vegig meg maradhat-

5 -nom. kerlek teged es-

-meg oh en azzonyom.

hogy nyery ennekom

býzoný engedelmesseget.

es zýwemnek alazatos-

10 -sagat. hogý býzonsag-

-gal meg esmerýem ma-

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

-gamat nyawol'asnak. es 80

gyarło bynosnek nem chak 40v

valamý yo mywelqodetq-

-ket tennye. de meg az zq-

5 -netlen valo kesalkodasok-

-nak es ellene allany. az

en terqmtemnek malaz-

tyawal es segqdelmewel

es az te segqdelmeddel.

10 Nyeryed towabba en ne-

kqm Oh edqs azzonyom

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

testnek es en elmemnek 81

örök tisztassagat. hogÿ 41x

tizta zÿwel. es tÿztasa-

-gos testel tarthassam¹

5 meg az te zeretÿ zent

fiadnak akaratÿat. Nÿerÿ

ennekÿm annak vtanna

Oh en edÿs azzonÿom. zent

zeretetÿt. hogÿ az te zere-

10 -tÿ edÿs fiadat mÿ vronk

iesus cristust tellÿes

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

¹A sor végén talán elválasztójel látszik.

- 13 zywemmel zeressem. 82
11 es en baratomat az vr 41v
istenert. vgÿ hogÿ az
ø yawokon ørølÿek.
5 es gonozokon banko-
-gÿam. senkinek ø mÿ-
-voltage meg ne vtalÿam
es senkit meg ne vtal-
-lÿak. awagÿ vakme-
10 -røseggel ne itelÿek sen-
-kit en zÿwemben. lelkÿ

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

jözagomal es erdöm¹ 83

-vel magamat fel ne ma- 42r

-gattassam. es kerlek

teged Oh irgalmassag-

5 -nak kiral'ne azzonja.

hog az te zeretö fiadnak

felelmet es zerelmet

mýndenkoron en zývem-

-ben tarthassam. es an-

10 -ne sok aýandokodrol.

nem en erdömömert. de

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

¹A sor végén valószínűleg elválasztójel van.

az օ յօ voltabol adattak- 84

-rul mյndenkoron halat 42v

aggյak. es az en bյne-

-յmrօլ tizta gյonast. es

5 igaz penitencziat. hog

nյerhessem az օ յրgal-

-massagat es malaztյat.

kerlek hog az en eletօm-

-nek vegem. te eggյetlen

10 egy anyam. menյorzag-

-nak kapuյa. es bյnesek-

-nek zozoloյa engօmet

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

- az te meltatlan zolgalo 85
- leanjodat az korpztjen 43t
- hýttól el ne hagy tawoz-
- nom. de az te nagy kegyes-
- 5 -segedból enneköm leegy
- segodelmem az en halalom-
- nak q ydeyen. es az po-
- kolbeli zellettoqtól oltal-
- maz meg engomet. es hog
- 10 az te zent fiadnak kyn-
- nyabol. es az te esedoze-
- sodból yo remensegot

vewen: az q zeretetiben 86

es tyledben mvljam ky 43v

ez wylagbul. es engomet

az orok ydwossegnek vtan

5 ygazgas. Amen.

Ezer ot zaaz harmyncz

kettod eztendoben ez

kpnwechket vegeztem

10 zent priska napyan

frater pal Garaÿ

predicator zorzetbelÿ

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

293

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

360,- Ft

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár